

Cotațiunile, abonamentele și orice cereri relative la expediție precum și cotațiunile privitoare la redacție, se trimit pe numele casierului GHI NICOLAU directorul școlii de băieți No. 3 Piatra-N., actualminie revizor școlar al jud. Neamț.

ABONAMENT: Profesorii învățătorii institutorii din alte județe precum și persoanele care nu-s în corpul didactic, vor plăti ca abonament 5 lei pe an.

Abonamentul se va plăti înainte

„PROPĂȘIREA”

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

Judetul Neamtu

APARE ODATA PE LUNA

Anul V — Piatra N. — 15 Februarie 1901 No. 6

ROMANIA

MINISTERUL

Instrucțiunei Publice și al Cultelor

ADMINISTRAȚIA

Căsei școlilor

Seria F. No. 523/1 1901

Domnule Director

Avem onoare a vă trimite pe lângă acesta, Anuarul și colecția completă din Biblioteca anti-alcoolică, precum și tabloul anti-alcoolic No. 1 pentru revista «Propășirea».

(ss). p. Administrator, C. DOBRESCU

Comptabil, Stăncescu

TRĂIASCĂ MUNCA

Piesă jucată de *Iulia C. Gheorghiu, Maria Coroi și Ana Vasilin*,
 elevele școlii No. 1 de fete «M. Eminescu» în sala de 15
 August, în folosul Societății «Propășirea» și pentru
 sporirea fondului comunei pentru ajutorarea
 copiilor saraci

(*urmare*).

Aneta. Când n'om avea treabă acasă să ne adunăm
 la un loc și să citim sau să lucrăm împreună.

Mirița. Așa făceam an în vacanță: ne luam câte
 un lucru, ne adunam trei patru și lucrăm cilind pe rând.
 Mai mâncam câte un mer, mai mângăliam câte un desen,
 ne mai jucam . . . și nu sciam când trece ziua. Așa
 să facem și acuma când n'om avea de lucru pe acasă.

Las, c'o trimet eu la plimbare pe *madmuazel* Marie!
 Auzi mă rog? când e nevoea problemelor, numai țup!
 peste gard la țaranca adecă la mine, (se arată cu degetul)
 atunci *maman* îi dă voie! și . . . dă . . . între
 noi fie vorba, abia sculată de la masă, unde înghite
madmuazela la urdă dulce și mușchiu afumat de porc,
 adus de tătucu de la țară și unde ronțăește la popușoi
 copti ori ferți de Bunica, de parcă că-i un epure furisat
 în lan. Atunci n'o striga nimeni acasă! Ba încă 'i dă
 peste gard și frantuştei, care acuma nu mai are grijă s'o
 cheme; «*chirlichchi! firlififi*»!!

Când însă îi vin prietenele, invonolatele și nhorbo-
 tatele și se îndopă cu bombone, jucându-se de-a cucō-
 nele, nici nu-și aruncă macar ochisorii spre zaplaz, că
 i-i rușine de cele alte *madmuazele*, nu vrea să se scie
 că Dumneii are de aface cu o țarancă, adecă eu;
 (se arată cu degetul) iar mojica — tot eu sunt aceia
 (se arată cu degetul) sta în cerdac făcând zimbrela la bombōne-
 le cele roși, verdi, galbene și se gândesce ce or fi având
 problemele lui Dl. Praja de nu le pricep cele care au
 preparator, volane, bombōne mănūși, horbote și guver-
 nante franțuzōice?

Iuba. Ha! ha! ha! bravo! acum ți-ai venit în fire, acum ești iarăși Măriuța noastră cea veselă și bună de gură, drăcușorul, cum îți dice tata.

Marița. Scii tu, că de 'mprostit mă improstesc eu cam adese ori, noroc însă că nu ține mult. Se vede că unde nu sciu franțuzesce.

Hm! (elatină din cap) și dără Bunica și Tătuca mi-au cam cântat-o, da da . . . Bunica așa 'i ea în toate: îi umblă gura ca toca de la Sf. Ión. Mă bodogănesce, mă alintă, pe urmă iarăși mă bodogănesce; asta regulat de 15, 20 de ori pe di: (imitază glasul ascuțit al bătrânei).

— Marițo! — Aud Bunicuța dragă, și deu mi-i dragă macar că mă tot bodogănesce.

— Aoleo ți-ai svărlit cărțile?

— D'apoi le-am pus pe masă, unde le pun totdeauna, Bunicuța dragă.

— Da, dar masa imi trebuie să fac colțunași.

— Colțunași! faci colțunași? ei lasă, nu te supera, Bunicuța dragă, că pun cărțile și sub pat.

Maî trece o secundă — doue:

— De ce nu schimbî ciuboțelele când vii de la școlă? să le eî pe cele ponosite, că sărmanul Tatu-tău a-sudă de nu mai pote pân ce-ți face o păreche de ciuboțele.

— D'apoi Bunicuța — acum nu-i mai dic *dragă* — abia am venit de la școlă și m'ai trimis Mata să dau mâncare la rățe. Schimb ciuboțelele, mă mai întorc într'un picior:

— Marițo, ce te repedi așa? tare mai ești smuncită fato! uite, ai calcat pe Bârzoiu pe labă.

— Las Bunicuța că-i cer acuș pardon.

— Ce pardon? ai deprins firfilituri franțuzesci de la mahmuzica de peste gard?

— Nu te supera Bunicuța că 'i cer ertare, nu pardon. Vrei să pup și labă lui Bârzoiu?

— Așa? Acum îți faci ris de mine? poftim! mai cresce pe dracu!!

Mânișoasă — înainte de mâncare is cam supărăcișoasă — mă pun pe laiță și tac chitic.

— *Marișo*, ce te-ai trântit acolo pufnșoasă? nu vedi că te-ai pus peste motan? ai să-l lățesci saracul!

— Da nu'i nici un motan, Bunică — când is mânișoasă nu'i mai dic *Bunicuță* — e blana matala cea veche.

— Da, veche! parcă mi-ai făcut tu una nouă, din paralele muncite de tine! Si hai înainte . . . dai și dat . . . pân ce friptura și colțunașii vin pe masă.

Atunci imi trece și mie mânia și ha! de gât pe Bunicuța și o sâruf, o sâruf pân ce mai o năduș.

— Fugi *scorchie* lingușitoare — se face că nu-i place — că-mi mănânci carnea de pe mine — și numai ce lunecă lângă blidul meu și o feliuță de turtă dulce . . . și pacea e gata, (cu dușoșie) saraca Bunicuța!!

Aneta. Tare te mai iubesc! nu'i vorba, e harțașă ea cum dici; dar vedi că cu *mahmuzica* are dreptate de n'o pôte mistui.

Iuha. Ba încă ce dreptate!

Marișo. Tătuca nu'i harțaș, că dor nu'i așa bătrân ca Bunicuța și nu'i femeie dar într'o di mi-a dis:

— *Marișo*, vedi îți de treba ta, fato, ce te puî cu duduca cea de colo? D-nei are cu cine să se ieie, ce caută la tine?

— D'apoi, Tătuca, dacă me rșgă să'i fac temele, cum să fiu răutăcișoasă și să nu i le fac?

— Eu nu-î dic să fii reutăcișoasă; dar vedi că inhorbotata ta e de cele cu de-a gata tote și de la tine nu'i place de cât cele ce-i scrii tu, urda dulce și porcina aduse de mine și păpușoiin Bunicăi. Dă! dacă i-a fi și capul gol cum i-i pântecele, apoi numai pe de-asupra este ce este de dânsa, că o ved că are rochiî mândre și scumpe.

Ș'apoi pântecele se umple cu urda și cele alte ale noastre, dar capul tot sec îi remâne cu cele ce'i faci și'i scrii tu și ea le duce numai de-a gata ori le spune ea de pe pârșii profesorului

Imi era . . . nu știu cum . . . ciudă parcă, de cele ce dicea Tătuca de Maria; acum însă ved că avea mare dreptate: *Sfântă este toldeaua vorba părintiască!!*

Las duduțo! nu mai papi mata mușchiu, urdă, papușoi copli, teme și probleme. Știi franțuzesce, e prea de-ajuns pentru o malmuzică ca mata.

Aneta. Căt necaz ne-a făcut și nouă, căci supărarea la ne stricase inima la fote.

Iulia. Acum însă s'a înveselit (o netedește cu mâna) acum e iarăși Măriuța cea curagiosă la joc ca și la muncă.

Marița. Nu v'am spus că la mine improstitura nu ține mult?

Fuduliile celor bogați și seci nu me umilesc pe mine. Cele ce am învețat la școlă sunt și rămân colea (arată capul). Ici (arată brațele) curge sângele biciuit de ger și ars de sôre al Tătucai; iar în degete parcă-mi sfărăie (face gestul torsului) fusul mămucăi și sfărăitura acêsta me face să apuc să pun mâna pe ceva, să nu șed cu mâinile subțioră. La noi acasă nu stăm ca frântorii în spetele Tătucai, fie care muncesce cât pôte și la ce pôte. Sunt ici (arată pieptul) dragostea și dorul de muncă moștenite de la părinți și deșteptate de școlă. Am să muncesc! Să muncim fetelor, ca pe vremea noastră să nu se mai dică, că femeia numai consumă și nu produce nimic.

Imainte, pôte nu se'ngrijia nimeni de formarea și îndrumarea femeii; adî însă avem cine să ne deștepte și să ne îndemne. Adî se muncesce și se luptă pentru creșterea fiilor poporului. Dovada de interesul ce se pune o avem sub ochi (arată publicul).

Să ne silim ca la rândul nostru să fim vrednice de ajutorul ce ni se dă.

Adî se fac jertfe pentru noi; mâni, ne vom jertfi noi pentru alții. Curaj fetelor! și trăiască munca!!

Aneta și Iulia Trăiască munca!! (Aneta și Iulia se duc lângă masă la panerul cu flori).

Marița. Ce faceți voi acolo? (Se apropie).

Iulia. Uite, florile noastre, ce facem cu ele?

Maria. Cu ele salutăm și mulțămim cu recunoștință acelor ce ne ajută și ne susțin :

Trăiască Societatea Pietrăna!?

Trăiască Bine-făcătorii noștri!?

(Fetele aruncă cu flori în public):

Sfârșit.

Zulnia C. Isăcescu

născută Belcik

Tatălui meu.

*In zarea depărtată, pe malul unei ape
Stă cimitirul jalnic. Muțenie, pustiu
Gerăsa ărnă 'ngheță tot ce mai este viu.
— Și in locașu' morții venit-a să s'adape*

*Durerea mea cea multă. O, tată bun și sfinț!
In noptea vieții mele fii far conducător.
Despică dar genunea, și fulger printre noi
Aruncă-mi înc'o rază din ochiul tău cel blând.*

*Inalță-mă cu tine prin lumi mai ideale,
Să rătăcim in voe prin rai și prin infern.
Privind din vre'o planetă cum lumile se cern
Și'n haosul neantic dispar in pale, pale.*

*Fii steaua vieții mele, și când furtună grea
Deslănțue natura, m'apasă și p' mine,
Revarsă raze blânde, suave și senine
Impacă-mă cu lumea, te rog iubită stea.*

*Iubesc noaptea când în pace
Petrec în vis cu cine-mă place
Cu morți-da, dar morți iubiți
De cât cu vii nesuferiți.*

Piatra-N.

Olteo

O parte umbrită a educațiunii

Vreau să vorbesc de educațiunea estetică.

Incontestabil că pedagogii și pedagogii germani — universal recunoscuți ca cei mai solidi în stabilirea legilor filosofiei generale — s'au apropiat mai mult de cât alții de formularea unui principiu suprem în educațiune, din care să se pōtă deduce toate regulele practice ale acesteia.

Si e cu atât mai mult nevoie de a se stabili un principiu suprem și neclatinabil în arta educațiunii, cu cât din acest principiu trebuie să extragem scopul, bine determinat, după care să putem mlația și adap'ta toate mijlocele de care dispunem, și tehnica de care suntem capabili.

În noianul afirmațiunilor desinteresate de alt-fel, totuși de multe ori hazardate ale filosofilor terilor apusene, *Kant* a reușit, grație perspicacității spiritului său «german», a spune un cuvânt mare, care a influențat mult filosofia practică și mai ales pedagogia.

Omul nu trebuie considerat numai ca mijloc pentru alte scopuri, ori care ar fi acestea, ci trebuie considerat ca scop în sine

Iată idealul suprem de care pomeniam mai sus, ideal pe care, cei ce discutau în privința începutului prim al științei pedagogice, l'au primit relativ cu multa bună voință pentru că era tocmai ceea ce ei căutau.

Acuma să cercăm a stabili pe o cale deductivă scopul pe care educațiunea trebuie să-l aibă în vedere în tot timpul cât ea influențează asupra obiectului ce-i este dat direct în mediațiunea ei și care este *omul*.

Studiul pedagogiei este ceva mareț în el însuși, tocmai prin faptul că are în vedere ființa acesta — product superior al naturii —, cu o organizație atât de complexă, grație dezvoltării extra ordinare al celui de al doilea substrat, sufletul, care la celelalte animale există în mod cu totul obtuz, manifestându-se numai într'atâta ca să nu ne indoim de existența lui.

Cu toate acestea, psihologii au reușit a diseca această complexitate a sufletului omenesc și au pus în categorii bine distincte manifestațiunile lui, categorii care după cum șcim foarte bine se reduc la trei: Cunoștințele, sentimentele și tendințele, împărțindu-se și sub împărțindu-se și ele la rindul lor într'atâta și atâta alte divisiuni, pe care nu le numesc, de ore ce n'au nici o atingere cu chestiunea ce vreau să dezvolt.

Totalitatea acestor forțe sufletești, departe de a fi lăsate în voia întâmplării și în socoteala naturii, după cum *Rousseau* se încumetase a convinge lumea la sfârșitul vechiului al XVIII-lea, trebuie duse pe căi raționale, trebuie dezvoltate în anumite direcții, sarcină pe care o indeplinesc — sau mai bine dis pe care caută a o indeplini educațiunea, cu toate corolarele ei științifice și teoretice. Însă această îndrumare trebuie promovată avându-se în vedere mai într'altu idealul suprem al educațiunii, adică rolul superior pe care *Kant* îl hărăzesc omului în lumea acesta, iar pe de altă parte luându-se în seamă și mediul în care omul trăiesc — societatea —, a căreia bună sau rea stare la urma urmi se reflectă tot asupra personalității lui, consolidându-se ast-fel mai mult ideia din vorbele lui Kant, că totul trebuie să se facă în favoarea omului «ca scop în sine».

Bazat pe aceste considerațiuni putem deduce acum,

în mod logic și convingător scopul unei educațiuni raționale și care ar fi: *desvoltarea armonică a tuturor forțelor sufletești în sensul fericirii individuale, precum și a desăvârșitei perfecționări a societății în care omul trăește.* — Acest scop este tot de odată autonom și eteronom, adică se referă atât la lumea interioară a omului cât și la cea exterioară.

S'a convenit ca arta educațiunii să se împartă în fizică, morală și intelectuală, plan admis aproape pretutindeni ca cel mai eficace pentru o mai bună întrebuințare a mijloacelor, care în cele din urmă de sigur, trebuie să convergeze către aceeași țintă: educațiunea generală.

Dar ăre în fragmentarea acăsta a educațiunii, — făcută în scopul de a se ajunge mai ușor la rezultate satisfăcătoare —, nu există o lacună? Se vedem. Educația fizică are în vedere corpul, substratul material al ființei omenesci; cea intelectuală se referă la primul ordin bine distinct de forțe sufletești, la cunoștințe, având ca sediu creierul.

Remen sentimentele și tendințele, care, după cum avem împărțită educațiunea, trebuie să formeze ambele obiectul educațiunii morale. E ăre just? Tendințele, nu contest nici eu, pot fi supuse în întregime sub influența directă a educații morale, uu mai puțin unele din sentimente: căl privește altele însă în care s'ar cuprinde și sentimentul frumosului (estetic), es en totul din sfera de acțiune a moralisării, dacă se înțelege prin «moralizare» ceea ce trebuie să se înțeleagă, adică îndrumarea acțiunilor omului, pe basa unora din sentimente în direcția binelui și a utilului. Resultă dar, că o a patra sub clasificare — educația estetică —, se reliează numai de căt din'tre celelalte trei, având de obiect sentimentul frumosului, asupra căruia influențându-se, să se desvolte în ou posibilitatea înțelegerii manifestărilor artistice din lumea acăsta de la cele mai mari până la cele mai mici, procurându-i senzații așa numite estetice, de o incontestabilă înrăurire asupra întregii lui ființe.

Un educator prin urmare, în ori-ce stadiu de educațiune ar încra el, trebuie să aibă în vedere pe lângă cele trei feluri de educațiuni și pe cea estetică, pentru care să întrebuințeze mijloce anumite și bine determinate.

Doce chestiuni o să caut a lămuri.

a) Întru cât o educație estetică ar fi în dispensabilă unui om, ori din ce clasă socială ar fi el: și

b) De ore-ce articolul meu e scris într'o revistă care se adresează aproape exclusiv corpului didactic primar, întru cât se poate concepe în cursul primar puțința unei educațiuni estetice?

I. Am putea numi sentiment estetic — într'o formula ordinară —, mulțumirea lăuntrică sufletescă, pe care o simțim noi în momentul observațiunii unor obiecte sau fenomene, care îndeplinesc condițiile obiective ale frumozului. Acest sentiment se află în germene, comun tuturor omenilor, și fidel scopul educațiunii — de a desvolta toate forțele sufletesci — ni se crează datoria ca să influențăm prin cultură asupra acestui sentiment, a-l aduce la lumină, și a-l face să vibreze tot d'ama când ar veni în contact cu acea ce l-ar pute excita.

Educațiunea trebuie să conducă la fericirea cât mai desavârșită a omului. Ore cultivarea sentimentului estetic să se potă omite fără a se resimți această fericire? Ore să admitem fără discuție pe H. Spencer, care dice că educația estetică numai completează fericirea, dar nu e indispensabilă acestei fericiri?

Nu, sunt considerații de ordin mult mai superior care confirmă această educație ca neaparat trebuinciosă, cu absolut indispensabilă într'un sistem complet de educație generală.

Și iată de ce. Astă-di omul nu mai e stăpănit de visurile vremurilor de o dinioră, când viața relativ era mult mai ușoră, când necazurile și grijele diverse nu amărau într'atăta viață omenescă, când omul era sau cel puțin se credea că este copilul restăjat al naturii, care

ii era pusă de zeii protegitori în serviciul numai al lui Spiritul omului era mai puțin senzibil la dureri, dar cu mult mai bogat în reveriile pe cari i le procura natura și fenomenele ei învelite într'un mister profund. Omul se simțea pe atunci mai ușor și mai mult fericit de ore ce se intitula stăpânul universului și numai acest titlu îl îmbăta de glorie. Tote acestea anihilau ușor suferințele procurau mai ușor fericirea și dorul de viață. În timpul nostru însă, într'adever lupta pentru existență de toate dăile fiind mai aprigă și mai istovitoare, cei mai mulți consideră viața ca o proză urcicioasă și greoe, ca un șir neîntrerupt de suferințe, de care ar fi foarte bucuroși să scape. Nimic nu ne mai pōte entusiasma pe noi, dic ei. Fenomenele naturii și însăși natura în fața căreia cei vechi rămănea extasiați, pentru unia nu mai are nici un farmec fiind-că e disecată și analizată până'n amenunțimi, particică cu particică, moleculă cu moleculă. În toate manifestările vieții și naturii, în toate acțiunile noastre, în elementele însăși care compun această natură nu vedem de cât numai partea prosaică care ne impresionează și ne desgustă. Acele manifestări, acțiuni și elemente însă, au fie care și partea lor de poezie, de farmec, într'o așa măsură că ar tenși chiar să întunece partea prosaică: noi însă trecem cu vederea aciastă poezie fiind-că sentimentul nostru estetic nu e cultivat, e amorțit, ne putând percepe de cât partea negativă. Fericirea e știrbată. Și cu toate acestea:

... pe cer scânteie luna, și în iarbă cântă-un grier...

Căți sunt care se entusiasmează de farmecul naturii în general? Veți dice: că toți, fiind că D-vstre simții fi orul estetic al frumosului din natură, dar ve înșelați: mai întâiu că masa omenirei, poporul, e aproape implacabil la priveliștile ce i le oferă natura exterioră; și apōnu e destul ca să ne extasiăm numai în fața naturii mari, ci sentimentul estetic să fie cultivat și dezvoltat în o așa măsură ca să găsim senzul binelui, al folosito-

rului, a mulțumirii chiar, în acțiunile zilnice ale vieții.

Iată dar, cum fericirea omului în viață către care tinde educațiunea, ar fi stîrbită simțitor, necompletă, dacă n'am sci să vedem, să simțim și să înțelegem rostul tutuor lucrurilor și faptelor din lumea acêsta și de partea lor pozitivă. Și acesta se pôte îndeplini numai prin cultivarea sentimentelor estetice, prin o educațiune estetică.

Considerând acum chestiunea din alt punct de vedere, acel al folosului practic, ôre sentimentele estetice nu intră de loc în categoria utilului?

Pôte veți fi auzit vre-o dată de acele săli de mîncare, aranjate sistematic ca adeverate sere, împodobite cu tablouri diferite, și în care gustul aranjării e dus până la cel mai înalt grad; de asemenea pôte ve este cunoscută tendința ce au unii, de a li cînta musica la masă. Cum însă cei mai mulți nu-și pot permite acestea, se mulțumesc să aibă pe masă în timpul dejunurilor un cît se pôte mai drăgălaș buchet de flori. Credeți că toate acestea să fac ca o simplă paradă, sau printr'un spirit de imitație?. Evident că nu. Portretele, florile, musica, trezesc în întreaga noastră ființă emoții estetice care dispun bine, produc bun humor, și influențază fiziologicesce asupra organelor, ajutîndule sa-și îndeplinescă cu o mai mare ușurință rolul lor biologic. Pofta de mîncare e mai mare, secrețiunea se activează, digestia se urmează mai repede, cu un cuvînt actul nutrițiunii e influențat enorm în bine, de prezența estetică și producerea sentimentelor cu acelaș nume. — Ca și nutrițiunea — cel mai însemnat act din viața fizică — se resimt influențate și alte funcțiuni ale corpului nostru. Deducem că o cultură estetică se impune de ôre ce satisface ambele cerințe ale scopului educațiunii: fericirea și utilul.

II. În studiul actual de dezvoltare al țării noastre, tendința în general este de a lumina prin educațiune intelectualicesce și sufletesce, mai mult masele de jos ale poporului. Să scie însă că elementele de cultură generală,

cu care trebuie să trăiască acest popor o viață, se caută a se preda aproape în totalitate în cursul primar. E necesar deci ca în acest curs să se facă o educație completă din toate punctele de vedere, și aratăta fiind indispensabilitatea unei educații estetice într'un sistem de cultură generală, neaparat trebuie ca în cursul primar să se facă o educație estetică. Va obiecta cine-va: dar acesta nu e posibil de cât în școli speciale superioare, a cărora elevi sunt deja omenți formați și ar fi ridicol a încerca o asemenea educație la nisce copii de curs primar. E ușor de spulberat acesta nedumerire. Repet o idee spusă mai sus: trebuie să deosebim sentimentul estetic de talentul artistic. Dacă s'a reușit ca cel I-ii să fie observat chiar la unele din'tre animale, cu atât mai mult îl posedă ori-ce ființă a genului omenesc, putându se desvolta chiar din lăgân, după cum Froebel încercase cu mingele lui colorate puse în prețma vederii copiilor

Cel de al doilea însă — talentul artistic —, nu e comun ori-cărui om, ci numai unor anumite specimene pentru care, spre desăvirșirea talentului lor, sunt făcute școlile speciale Școla primară nu va urmări să producă artiști și genii artistice, e vorba numai de a da copilului primele elemente și cunoștințe în domeniul frumosului, de a-l face să înțelégă, să vadă, să percépă o senzație estetică ce i-ar putea-o stărni obiectele ce-l înconjură și fenomenele ce le vede dilnic; de a se deprinde cu un gust de aranjare în gospodăria, în îmbrăcăminteaa lui; de a sci să alégă și să-și însușiască obiecte de la care să pôtă primi impresii mai superioare; de a nu trece cu atâta nepăsare pe lângă «marea poemă epică, pe care D-deu a scris-o cu atâta măestrie pe straturile pământului» (Spencer):

Și în adevăr, e cam isbitore impresiunea rece ce o primim în urma observațiunii interiorului celor mai multe case țărănesce. Cu excepțiune, nu vedem nici o pricepere în o aranjare mai drăgălașă, nici un portret cât de

simplic, care se mai înveselescă pareații goi și să mai ascuțiască spiritul prin privirea lui.

O! nu vreau să fiu cătuși de puțin sever în judecarea blândului și mult rebdătorului popor românesc; dar vorbesc sincer, tocmai pentru că nu vreau să mă măgulesc cu vorbele.

Casele țeranilor noștri sunt în genere într'o stare deplorabilă

Va dice cine-va —revoltându-se de îndrăsnela afirmațiunii mele —, că nimic nu ne dă impresia frumosului ca o casă țărănească pitită, cu uneltele de plugărie împărășiate ici colo într'o ogradă plină de strujeni, cu interiorul ei «estetic» tocmai prin neregula cu care sunt aședate obiectele multe puține câte sunt. Pote dar eu nu am înțeles nici o dată cuvintele, de altfel mult întrebunțate, «desordine estetică» și susțin că e nevoie ca spiritul poporului nostru să fie pătrus mai mult de sentimentul frumosului, în accepțiunea lui cea mai largă, și cum el nu-și primesce cultura de cât în scolile primare, aci să se îndeplinescă această operă.

Că nu greșim, dându-i din copilărie omului elementele trebuincioase culturii lui generale, reproduc câte-va cuvinte ale lui Spencer în această privință: «Fie-care din facultățile noastre e mai destoinică a primi impresii vii în timpul activității spontanee care îi însoțesc evoluția de cât în ori-ce altă perioadă. Afară de acesta, de ore ce aceste prime elemente trebuie neaparat să fie dobindite, și de ore ce dobindirea lor va lua timp, or care ar fi epoca în care s'ar face, economisim vreme dacă întrebuințăm prima perioadă a copilăriei spre a-l familiariza cu aceste impresii, în toate modificările lor.

Termin cu obligația de a reveni. N'am aratat de cât-importanța unei educațiuni estetice aparte, și posibilitatea aplicării ei chiar din cursul primar. Remine ca într'un viitor articol să arăt mijlocele prin care am putea promova această educație în cursul primar.

C. J. Poșna

De toamnă . . .

*In serile de toamnă triste
Când cerul tot e numai nori,
Când vântul suflă-atât de jalnic
Când nu-s nici frunze, nu-s nici flori*

*Și când natura 'ntregă pare
Ca un bătrîn în agonie
Când peste toate se așterne
În valuri dulci melancolie;*

*In serile acelea triste,
Duiöse și fermecătore
Las gândul galeș să mă porțe
Prin feră cu cer senin și soare!*

*Acolo unde trandafirii
Aū coloritul măi frumos
Acolo unde sunt zefirii
Dragi florilor de chiparos,*

*In țera unde nici odată
Nă fost durere nici seraci
In țera unde tot d'a-una
E fericirea celor dragi;*

In țera unde . . .

Dar atunci

Din nou aud gemend furtuna

*S'aū dus iluziile toate
Ah, fermecarea lor:*

Minciuna!

Dem. Demetrescu

Piatra-N.

ARTELE ÎN ȘCOLA

(Compayré)

(Urmare)

Spiritele cele mai științifice, spiritele dedate numai iubirii de adevăr, sunt totdeauna ademenite de plăcerile artei. Cine nu cunoșce cazul celebrului filosof Stuart Mill, a cărui educație — îngrijită de un tată prea riguros — a fost direcționată cu desăvârșire către abstracțiunile logicei și științei? La 3 ani el șcia grăca; la 12 ani era deja logician; la 13 ani învătă calculul integral. Și ce rezultă ore din această educație pur intelectual, din această instrucție peste măsură de științifică? La 18 ani — vârsta adolescenței și-a ilusiei, — tînărul Stuart Mill se adâncese într'o tristetă neterminată; un imens desgust pentru viață îl cuprinde. La 20 ani viața i se pare atîta de sîrbedă, că nu e di, în care ilustrul filosof să nu fie ispitit de a se îneca. Și pe cînd zilele i se par atîta de întunecose, (mai întunecose de cît chiar negurile Londrei!) un volum de versuri îi cade în mîna; o di întregă — nemîncat și nebăt — rîmîne în bibliotecă pînă isprăvesce un roman; gustul de musică i se deștiaptă.

De aci înainte pesimistul nostru e salvat — renăscut prin sentiment —. Atunci pricepe el însemnatarea *celor întăi emoțiuni, a sentimentelor ce poetisetză viața prin farmecul lor*; și într'un tratat de filosofie arată greșelile tatălui sîu, — greșeli ce-au provenit dintr'o educație pur intelectuală, lipsită de sîrele artei.

Da, omul pe lîngă inteligență are și simțire; deci să nu-i cultivăm numai creerul, să-i hrînim sufletul, căci cu sufletul trîesece

Artele în școla primară. Pînă acum, artele aū pîtruns fîrte puțin în educația primară. Copilul poporului dispune de prea puțin timp pentru instrucția sa. În cei 4 ani de școlă primară, el are de aflat atâtea lucruri de primul folos, are de cucerit atâtea cunoșcinte practice, că șovăim parcă de a-i impune o nouă sarcină — aceea

a artelor —, pentru care tot îi trebuie un studiu, cât de elementar.

Și totuși, ar fi de dorit ca educația primară să nu fie subordonată numai interesului material; să se reserve un loc — cât mai larg posibil — pentru cultura gustului și frumosului.

„Omul poporului, dice cu multă dreptate Ravaisson, asupra căruia atârnă atât de greu *Fatalul materialism*, nu și-ar găsi cea mai bună ușurare a traiului său greu și amărit, dacă ochii lui ar fi deschiși la ceea ce Leonard da Vince numește *La bellezza del mondo*?

Dacă astfel fiind, ar fi și el chemat să se bucure de priveliștea acestor mângâeri sufletesci, nu și-ar îndulci și el tristețea sa, nu și-ar lăsa și el sufletul să plutiască în speranță unei sorți mai bune, mai frumoase, mai ideale?”

Cultivarea iubirii frumosului. — Mijloce directe.

Din mica copilărie trebuie să obișnuim copilul să respire, ca să dicem astfel, frumusețile ce-l înconjoară. Chiar la țară, unde lucrările de artă lipsesc, priveliștile sublime zăgrăvite în natură, ajung pentru această primă educare estetică. Mai târziu, devenit muncitor, omul câmpului s'ar simți pôte susținut în munca dîlnică și aspră, de dragostea ce i s'a inspirat pentru frumusețile câmpenesci.

„De mic încă, trebuie să facem pe copil să simtă frumuseța arborilor, florilor, a păsărelilor, a insectelor, a tuturor acestor minuni, pe lângă care el ar trece pôte fără să le vadă. Trebuie sa-l conducem noi la isvorul adevăratelor mângâeri ale admirației (D-ra Chalamet). Iar D-na Necker de Saussure adăugă în acelaș înțeles:

„Pentru limba imaginației, cel întâi vocabular se află în natură“.

Mijloce indirecte. În școlă, decorul clasei, ornamentele simple ce o vor înfrumuseța, tablourile ce vor împodobi pereții, ilustrațiunile cărților de clasă, ar fi mijlocele indirecte în pregătirea copilului pentru tot ce e fru-

mos Se înțelege, nu ne putem gândi ca copilul nostru să trăească ca și micul atenian în mijlocul capo d'operilor artei și 'n mijlocul unui popor de statui.

Să-l ferim cel puțin de lucruri ce i-ar strica gustul, să căutăm ca în jucăriile lui chiar, să nu fie nimic urit; și obiceiul de ase da fetelor păpușe — nu e de loc rău — și din potrivă, ar trebui să se înlătore toate paiatele urite ce se dau băeților.

Un scriitor înțelept, Rigualt, strigă cu tărie asupra rălelor ce presintă întâile jucării, când sunt urite:

„Pentru ce din titerezul de metal, prima jucărie a copilului, se face aprôpe în totdeauna o gîntă diformă, cocoșată și înainte și la spate cu un nas ce se încovoe până la bărbie? prima imitare a naturei care isbesce ochii copilului este decî figura unui monstru. Face cuonscînță cu arta prin ajutorul uritului. Asta nu e tot: în corpul acestui om de trebă, dar cocoșat, se ascunde un fluer ascuțit, al cărui sunet prăpădește auzul fraged al copilului. Acesta, se spune, îl face să petrécă. Iată prima idee ce i se dă despre musică. Incepe vieța cu o notă falsă. Sunt incredințat că în fie care an educațiunea copilului cu titerezul, distruge în țara noastră o mulțime de pictori și musicanți în stare născendă »

Să întăturăm dar din calea copilului tot ce ar putea provoca senzații urite ochiului și urechei. Să-i deschidem calea artei prin mici primblări în muzee și bibliotecă.

Desemnul și cântul ce ocupă acum un loc din ce în ce mai larg în programa școlilor primare, sunt exerciții speciale foarte nimerite pentru desvoltarea gustului de artă.

De altfel, studiile acestea și trebuiesc să remăe foarte elementare; căci «Școla, spune Rendu, nu trebuie să facă nici mecanici, nici agricultori, nici geometri, nici gimnastici: ea nu pôte decî să scotă nici musicanți. Școla *introduce* pe copil în cunoșciunțele de cari va avea trebuintă, când va deveni om; ea schițeză și nu termină.»

Ș'apoi avem de observat un lucru: în educația estetică ce-o dăm copilului, să-i dezvoltăm gustul mai mult de cât talentul execuțiunii; acesta din urmă va fi bun numai pentru specialiști, pentru pușinii aleși ce se nasc artiști. Marea mulțime însă iubește musica, fără să cânte ea însăși din vre un instrument. Să dezvoltăm încă — și pe o scară mai întinsă — gustul literar și poetic; el și este mai ușor de dezvoltat, mai întâi pentru că, capo d'opere în acest gen sunt mai numeroase, apoi pentru că modelele literare pot fi în mâna orî cui, și deci nu e nevoie pentru a le avea, să batem la ușa unui muzeu.

Orî cât de însemnată însă ar fi înrîurirea ce o exercită educația estetică asupra individului, să n'o ducem la exces, Sentimentele estetice prea mult dezvoltate, slăbesc forța individuală; produc *caractere frumoase* dar prea slabe ca să pôtă lupta energic cu greutățile vieții. «Ceî simțitori sunt nenorociți» dicea la Fontaine, și în adevăr, ființele prea simțitoare nu găesc destulă putere ca să înfrunte încercările vieții, să trecă pedicele pe care le întâlnim la fie care pas. Să nu uităm că viața e țesută din realitate, că lupta pentru trai nu e de loc o poesie, că trebuie să muncim din greu, să înfruntăm lupte, să călcăm pe spini, să trecem prin multe miserii; «și ca să pregătim pe om pentru lupta vieții, trebuie să-i dezvoltăm rațiunea mai mult de cât imaginația, trebuie să cultivăm știința mai mult de cât arta».

Și cuvintele lui Compayrè sunt numai adevăr și dreptate

Dar, tocmai pentru că șcim ce greutateî il așteptă pe copil în valurile vieții, pentru că șcim ce nourî grei îi vor întuneca mai târziu orizontul, trebuie să-l pregătim de mic încă, să guste și clipe de mulțumire, de regaz; să-i preparăm mângâeri sufletești pe care nu i le va da de cât *arta* și *poesia*. Să plantăm deci în frageda lui inimă o nobită aspirațiune către ideal.

Să-l facem să cêră puțin de la societate și mult de la dînsul, să-î dezvoltăm dragostea pentru tot ce e frumos și bine; să iubescă mult natura și arta.

Și dacă primim educația ca un mijloc de a face pe om fericit, ea trebuie să coprindă numai de cât și educația estetică.

Ol. Theodoru

PRIETENIE

Prin ferestra deschisă pătrunde o răcore plăcută și un miros îmbătător de ter. — Tăcerea e adîncă și numai din când în când vibrațiunea unui clopot sparge liniștea, respîndind sunetul seû metalic sub melancolia amurgului, ca un plîns depărtat, — străin, — duios. — Resună din ce în ce mai stînt, mai slab ca un suspin imens eșit din adîncimile depărtărilor.

Nóptea vine pe nesimțite și acum pacea e deplină; intunericul a estompat totul. Natura în timpul noptii are un caracter filosofic; ea e o educatóre de conștiinți și sensibilitați.

Cînd sunt singurã în mijlocul ei găsesc cel mai neturburat prilej de a me cobori în năuntru sufletului. «Îmi pare că-s'ntr'un templu unde am intrat să me confesez mie-însuși».

Aducerile aminte se luptă cu visurile viitorului și-mi arată partea de nestatornicie, de tristețã, de neînțeles a vieții. Vremea a prefăcut tot ce a fost, în nimic.

Sunt singurã, absolut singurã și cât de mult ar prețui să am lângă mine o prietinã, dar o prietinã idealã, cãreia să-î pot încredința fără temã simțirea și cugetarea, care să me înțelegã pe deplin. Unde aș putea găsi adî acel suflet?! Adî ori-ce prietenie e clăditã pe interese.

Din momentul în care o prietenă n'a putut satisface cerința destăinuită sau ascunsă a celei-l-alte, clădirea s'a sfărmat, iar în locul ei se ridică durabila vrăjmașie.

Prietenia, mai ales între femei e lucru cel mai rar. Trebuiesc atâtea calități alese, atâtea virtuți ca să se potă cine-va numi prietenă!! Doue prietene sunt doue inteligente care se ajută, care se complectază. — Atât de bine a definit Pierre Loti amicitia când a dis: «l'amitié c'est le plus sévère sentiment, le plus solidement assis, puisqu'il repose sur tout ce qu'il y a de plus élevé en nous, c'est la partie purement intellectuelle de nous-mêmes».

Singurătatea, cu farmecul ei nespus, s'ar părea că pote înlocui în unele casuri prietenia. Insa în singurătate omul se mărginesce numai în sfera gândirii lui și el rămâne pururea cu o cugetare saracă. — În singurătate gândul aspru și sălbatec se rătăcesce după întâmplare, se ostenesce a despica întunerecul nemărginitelor plâzmuiri ale fantasiei și piere în mijlocul acestui pustiu. Gândurile singuraticice sunt în tot-deauna nedesăvirșite și neroditoare; împărtașite unei prietene adeverate, ele se însoțesc cu ale ei, se hrănesc unele pe altele și dobândesc viață. Păstrate în tăcere amuțesc, pier și se uită.

E o fericire nespusă de a putea spune tot ceia ce simți cui-va, care te înțelege nu numai până la un punct orecare, ci cui-va care te pricepe desăvârșit, cui-va care-ți sfârșesce frasa, ce ai început cu același cuvint ce-l aveați pe buze. Un singur cuvint al prietenei tale valorază cât decî de fraze de ale altuia și acosta numai pentru că suntem obicinuiți cu modul ei de a gândi și pentru că scim sentimentele care o mișcă.

Nectarul, care indulcesce amarăciunile vieții e prietenia. Din nenorocire ea nu există de cât acolo unde e interesul și nu durază de cât numai până când acesta e satisfăcut. — Pentru cine pote ceti în suflet ca într'o carte, pentru acei, prietenii sunt așa de rare dar așa de rare,

c'ar putea dice cum se spune în cântecul oriental: «și de-ai străbate lumea întregă poți tot n'ai să găsești un prieten adevărat!!»

Bacău

Marcelina

Metodica Cântului

Câte-va cuvinte în privința alegerii bucaților de muzică:

Nu trebuie să alegem cântece, a căror frumusețe se relevă numai printr'o execuție măestrată; la o astfel de executare nu putem să ajungem cu elevii noștri, cari nu pot avea pregătiri speciale pentru acest scop. E totdeauna mai practic să alegem cântece frumoase prin melodiile lor plăcute; dar în același timp ușoare și potrivite forței copiilor. Melodia să fie în concordanță cu textul și acesta din urmă să nu fie considerat ca o parte secundară, căci nu numai muzica ne mișcă, ci și cuvintele.

Iată acum câte-va norme în privința tratării cântului:

1). Cuvintele vor fi de înaintă învățate, pentru ca să nu fie preocupați copiii de două lucruri în același timp (melodia și textul).

2). La începutul orelor să repete cuvintele, individual și în cor.

3). Se fac exerciții de intonare ușoare și în aceeași tonalitate cu cântecul de tratat; acesta pentru a recâștiga orelor care deprindere și siguranță în voce.

4) Învățătorul cântă singur *întreaga bucată*, întâi cu vocea și apoi cu violoncelul, dacă știe.

(Să nu se pară nefolositor a cânta la început întreaga bucată; această se face pentru a deștepta înainte de toate plăcerea copiilor, interesul și pentru a le prezenta

ceva complet, din care ei să p^otă pricepe natura cântului — trist, vesel —, tempo în care e scris și desfășurarea melodiei. (Cât privește cu ce să cântăm întâi: cu vocea ori cu vi^ora, aci e chestie de apreciere; eu cânt întâi cu vocea pentru că astfel spunem și cuvintele; dacă însă punem multă basă pe prima impresie, atunci e mai preferabil a cânta întâi cu vi^ora, căci prin ea se p^ote distinge mult mai bine cea mai mică diferență de ton)

5). Se împarte cântecul în mai multe părți cari să formeze totuși o unitate cel puțin melodică.

6). Se cântă prima parte cu vocea și vi^ora, alternativ de învețător și apoi singuri.

Pentru a se scuti dascălul de prea multă osteneală, e bine a face cât mai mult us de vi^ora după care elevii prind mult mai ușor melodia.

Când într'un loc se greșese, să se dea atenție numai acolo unde e greșala și acolo să se repete până la deplina corectare, iar nu totă bucata

7). După isprăvirea unei părți se trece la alta, dar dascălul va cânta *de la început* pentru a se observa legătura între o parte și alta

8). Odată cântecul isprăvit parte cu parte, să cântă de a întregul până la deprinderea lui și apoi se pune o grupă de elevi ori unul singur ca să-l execute.

9). Pentru a înlesni învățarea, e bine să ne servim de ore care mijloce, bună oră:

Se scriu pe tablă, despărțite în silabe, cuvintele unde nu se pricepe melodia, dar așa fel scrise ca silaba care corespunde unei note mai superioare să fie mai sus scrisă; iar silaba care corespunde unei note mai inferioare să fie mai jos scrisă. (Un fel de zigzag) de ex:

Pli ni rea a tu tu ror bu, nă tă li lor

Un alt mijloc e, de a face semne cu mâna ori cu o linie, ridicând în sus când e sunetul sus și scoborînd în jos când e sunetul jos.

De aceste mijloce și de altele, ne servim înse, nu-mai la pasagele grele pentru că alt fel perdem timp cu un lucru pe care îl putem învăța fără a fi nevoie de mijloce artificiale.

10). Pentru a scuti și elevii de prea multă oboseală e bine să-i punem la cântat după șirurile de bănci:

Cântă întâi elevii dintr'un șir, a doua oră elevii din alt șir și apoi toți împreună.

11). Poziția la cântat cea mai naturală e în picioare; n'o putem însă tot-deauna pretinde din diferite motive, de aceea se cântă și din bancă cu mâinile pe bancă ori alături; în nici un caz însă nu se va cânta cu mâinile încrucișate pe pept căci apăsăm asupra lui și împedecăm vocea.

12). După învățarea brută a cântecului urmează nuanțarea lui; se arată unde trebuie dis tare, unde încet, repede, rar etc. etc.

Un mijloc bun pentru a isprăvi lesne cu nuanțarea, e de a sublinia pe tablă cu o linie continuă totă poezia; acolo unde trebuie dis tare, linia e mai grosă și unde trebuie dis încet, e mai subțire.

Iată schița unei lecții:

I. *Prepararea*: Repetiția poeziei. Ex. de intonare.

II. *Tratarea*: Cântarea de model. Tratarea pe părți și apoi în total.

III. *Asociarea*. Nu e absolută nevoie de ea; se enumeră cântece învățate și se compară cu cel nou.

IV. *Generalizarea*: Caracteristica cântului: vesel, trist, patriotic, religios etc.

V. *Aplicare*: Exercițarea până la deprindere.

Piatra N.

Alex. Gheorghiu
Institutor

Propunerii de a combate alcoolismul.

Unul din factorii principali a deprinderii sâtenului de a bea a fost și arendașul de moșii și iată cum:

Tôte crășmele de pe moșii erau ale lor și nimene altul nu avea dreptul se desehidă altă crășmă.

Ori ce locnitor ce lucra pe moșie, când se presenta la plată, îi da țidulă la crășmar, unde nu găsea de cât rachiū și iar rachiū.

Obosit de muncă, bietul om, in tovărășie cu alții se apucau de beut până ce cădeau in amorțire și țidulele sburaū din pungile lor. Restul se înțelege.

Adi așa, mâne așa, s'a deprins sâteanul nostru să bea.—Așa dar bôla este veche și numai cu sfaturile noastre e greu de vindecat și cu mult mai greu de a opri lășirea acestui uricios viciū.

După cum vedem, reul este destul de mare; dar nu urmază ca noi să stăm nepăsători, ci trebuie să luptăm din resputeri, căci primejdia ce ne așteptă este grozavă.

Eū, care am luptat cu cuvintul și cu fapta timp de 20 ani, mai propun câte-va mijlôce de a combate alcoolismul și care sunt următôrele:

I). Muncitorilor să li se plătescă munca in bani, ca ei să și cumpere cele necesare de unde le vor conveni.

II). Crășmarii să nu dee beutură pe țiduli.

III). Să se oprescă, cu desavârșire șederea sau intrarea in crășme a copiilor până la vrâsta de 21 ani; căci astădi și copiii din școlă beū prin crășme singuri, sau cu părinții lor.

IV). Să se oprescă, ca flăcăii și fetele să facă jocul la crășmă, care este un focar teribil de desmoralizare.

Propunerile sunt simple Mijlôcele de ale aduce la indeplinire sunt ușore.—Resultatele aū se fie frumoșe.

remâne ca autorităție îndrept să-și facă datoria spre a aduce la îndeplinire aceste propuneri, dacă își iubesc némul

C. R. Teofănescu Gribincea

Dirigintele școlii din Bicaz
Județul Neamț

Metodica Religiei

Printre diferitele obiecte de învățămînt ce se predau în școla primară, avem și religia.

— Această disciplină — religia — servește mult ca parte educativă; stă în legătură mai mult cu educațiunea morală de cât cu cea intelectuală. Tocmai din acest punct de vedere, trebuie să-i se dea în școla primară o importanță, dacă nu *mai mare*, cel puțin *egală* cu a celorlalte discipline. — Motivul e lesne de priceput; căci întâi de toate avem nevoie de omenii morali, fiind știut că de moralitatea locuitorilor unei țeri atărnă consolidarea statului lor.

În zilele noastre, în țară la noi, omenii cari se ocupă în deapropo de școlă, și cari, prin ea ținesc la fericirea viitoare a țerei, au prins de veste că, cu cât înaintăm în civilizațiune, de când am ajuns o, «Belgie a Orientului» de atunci sentimentul moral, a început din ce în ce mai mult să dispară. D'aci acele ordine prin care fie-care institutor e obligator ținut a se duce în fie-care Duminică și serbătore la biserică, cu școlarii. D'aci, acele rugăciuni — tip pentru toate scólele din țară și tot-odată obligându-ne a le cânta împreună cu copiii, știut fiind că prin cântarea se stărnește pietate și adorațiune, cântarea fiind espresiunea sensibilă a sentimentelor. Asemeni. ordinul relativ la atitudinea piôsă pe care dascălul împreună cu elevii trebuie să o aibă în timpul rugăciunei.

— Prin toate aceste, precum și prin învățământul religiunii predat în mod sistematic, ajungem ca să dezvoltăm în copii simțul religios și moral și prin el, formarea caracterului moral, care este ținta supremă a educațiunii. Acesta este *scopul formal* al religiunii. — *Scopul material* este, formarea de creștini luminați și buni membri ai bisericii, căreia aparțin.

Mijlocele de care ne servim sunt: intuițiunea directă și indirectă.

Ca intuițiune directă avem însăși persona învățătorului, care trebuie să fie o persoană morală, un exemplu viu de credință și iubire față de Dumnezeu, știindu-se că sentimentele numai prin sentimente se pot produce;

Ca intuițiune indirectă avem istoriile morale. Multe părți din religiune se dau sub formă de istorie morale. În Germania s'au făcut chiar încercări, ca și rugăciunile să se dea sub această formă.

— Scopul istoriilor morale scim că e de a face cunoscut modul cum trebuie să ne purtăm în viață. Prin istorie morale, elevii mici își pot mai ușor întipări cunoștințele, fiind legate cu ceva concret. Spiritul copilului nu este ca spiritul omului matur, inclinat mai mult spre abstracțiune. Greutatea e însă pentru învățător de a întocmi istoriile; a căuta să nu fie sarbede, căci atunci ele nu deșteaptă atențiunea copiilor. Câte odată trebuiesc mai multe istorie pentru a ajunge la scopul dorit.

— Istoriile trebuie să se dea sub forma cea mai complectă posibilă; nu prea puțin, căci atunci imaginile sunt vagi și se perd; nici prea mult căci astfel îngreuează memoria. Meșteșugul e de a nu le spune pe dată lucrul principal, ci a le susține atențiunea în-cordată.

— Partea privitoare la istoria biblică și la viața Domnului Isus Hristos este asemeni de mare importanță. Aci copilul e pus a observa raporturile de voințe, omeni

și tipuri caracteristice din viața religioasă și morală. Însă, aici mai mult ca ori unde avem nevoie de tablouri intuitive, care să întărească în memoria copilului, faptele și sentimentele găsite de către ei însuși prin speculațiune; aceste din urmă nu trebuiesc dată nici odată deadreptul de către institutor. Institutorului îi incumbă aici datoria de a ști să meșteșugească și să înlănțuiască întrebările, astfel că elevii să găsească ei singuri ceea ce trebuie de aflat. Almintreli nu putem face de cât nisce lecțiuni sarbade, lipsite de interes, ori cât talent de povestit ar avea dascălul.

— Pe când istoriile morale servesc mai cu seamă scopului formal, istoria biblică, viața Domnului Hristos Catechismul, rugăciunile servesc scopului material.

— Catechismul, dogmele, virtuțile etc sunt părți mai grele de înțeles pentru copii, cerând o putere mai mare de abstracțiune

— *Principiile* cari ne vor călauzi vor fi: învețămîntul religiei trebuie să fie *natural*. Ori-ce învețămînt trebuie să urmeze calea pe care a urmat-o natura în dezvoltarea ei, ca să pătă da rōde folositoare.

— Învețămîntul religiei trebuie să fie *intuitiv*. La acest punct nu se mai încapă explicație, de ore-ce cele discuse mai sus, explica în dejuns.

— *Procesul*. Vom întrebuița amēdouē procesele, atât cel analitic cât și cel sintetic; depinde de subiectul lecțiunei și de individualitatea elevului. D. ex. la lecțiunea *Credul* vom proceda sintetic. La explicarea *Decalogului*, procedăm analitic; analizăm istoriōra din care scōtem momentele religioase și morale.

— Forma de învețămînt va fi când cea monologică, când cea euristica (înterogativă).

Ca inchiere pot spune, că și lecțiunile de religiune, ca și tōte celelalte lecțiuni, trebuiesc trecute prin cele 4 trepte formale. Mai cu seamă trepta asocierei și ca atare a generalisarei pōte avea loc aici. Dacă însă la o lecțiune

ne nu va avea loc, e mai bine a o lăsa, de cât a o face trasă de per:

— În aplicare putem pune pe copil, să-și închipuască că ar fi el însuși în situațiuni analoge, și să ne răspundă ce ar face; acesta, ca un mijloc de stimulațiune pentru fapte bune.

Tg. Neamțu

Maria George Ștefănescu.

Imaginațiunea la copil

(T. Steeg),

(Urmare)

Nu putem urma pe James Sully în toate detaliile anchetei la care s'a dat pentru a cunoaște ideile copiilor asupra naturii, asupra lor însuși și asupra lor D-deu. Imaginațiunea stărnesc cele întâi demersuri a reflexiunii și se amestică în mod strein rezultatelor sale. Să notăm unul sau două fapte. Micii Americani explică fenomenele supranaturale cu ajutorul comparațiunilor mecanice: tunetul este produs de un gemet a lui Dumnezeu, sau de pasul seu greu pe bolta cerescă, sau de loviturile de ciocan ce el le dă, sau de vuetul cărbunelui ce i se aduce; «idei care arată naivitatea cu care copilul umanisază pe D-deu și face din el un respectabil burghez cu o casă și o pivniță de cărbuni». Cea mai mare parte din copiii de la țera, întrebați asupra vântului, îl atribuie mișcării copacilor: aci se găsește o singulară resturmare a ordinii reale a cauzei și a efectului. Ființele vii, care întâi cresc ca ei, trebuesc, li se pare, la sfârșitul vieții lor, a fi supuse la un proces contrar de micșurare. «Când voi fi mare și tu mică, eu te voi bate cum mă bați acum și tu», declară foarte înverentios mamei sale un copilaș de trei ani.

«Când voi fi mare și tu vei fi mică, te voi purta, te voi îmbraca, te voi pune în pat», dice un băet de trei ani și jumătate. Intuițiune profundă, poți să te gândești: ceea-ce vine din neant se întorce acolo.

Înainte a unei ast-fel de strălucite fantazii, nu esci ademeuit a dice cu Gustave Droz vorbind de copii: «este mai multă poezie în creerul acestor scumpi iubiți de cât în două-deci de poemē epice». Fi-vom dar noi toți poeți atunci când noi ne îndoim de acesta, pentru a înceta îndata și pentru tot-dé-una de a fi, afară de ôre-care rarî aleși?

Reveriele, fiițiunile, metaforele copilăresci imiteză intuițiunile și descoperirele artistului și savantului; însă nu este acesta tot așa ca cum consecuțiunile empirice a animalelor imiteză raționamentele ômenilor»; pentru a vorbi ca Leibniz? Asemanarea pôte se pară umilitóre; e legitim. Este în drept a se întreba dacă copilul simțesce emoțiunea ce î-o suresciteză priveliștea frumuseței, dacă el caută în încercări stângace de a o reproduce sau de a o crea. Pentru a cunósce adevarata natură a imaginațiunei la întâile sale încercări, trebuie a observa copilul artist!

Copilul artist și nu artistul copil..... Fără îndoială, nimic nu va fi mai interesant de cât a căuta cele întâi semne ale unei vocațiuni născande. Plăcutului subtil al copilăriei se va adăuga misterioasa atracțiune a geniului. Dar psihologul pôte el vr-o dată a se lăuda de a avea sub mână un «artist începător»? Nimic nu e mai amăgitor să scie, de cât micul risipitor. Când psihologia tinereței datéză de erî, cum să se spereze că s'ar găsi un observator imparțial, precis și competent al primelor ani a ômenilor mari? Acei ce î-au înconjurat nu gândesc a povesti desvoltarea intelectuală la carea ei au asistat de cât numai odată gloria venită, după lovitură pentru a dice ast-fel: tandreța și admirațiunea fac a neglija sau a

mări ore-care detaile. Goethe, George Sand, Tolstoi, Pierre Loti, în memoriile său autobiografii, aduc curioase suveniruri personale ale copilăriei lor. Aceste restaurări rămân suspecte, nu că se poate îndoi de exatitatea faptelor; dar dacă e adevărat că trecutul resună tot-de-una în prezent, nu e mai puțin adevărat mai cu seamă pentru poeți, că reinviează suvenirurile lor de altă-dată cu sufletul lor de azi?

(Va urma)

Smaranda Gh. Cosmovică.

Tg. Neamtu.

Despre experiențe și întru cât ele sunt în legătură cu Științele naturale și fizice ce se predau în cursul primar.

(urmare și fine).

II.

Bunul esențial ce-l are experiența e puterea convingătoare ce o are asupra experimentatorului, e valoarea demonstrativă care pune bază raționamentului experimental, ne arată clar și convingător raporturile de cauzalitate a legilor, cari le leagă unele de altele. Acest avantaj derivă din variația pe care o capătă experimentatorul din schimbarea circumstanțelor faptelor ce le constată. Ast-fel experiența lucrează și pentru observație procurându-i fenomene numeroase, variate, simplificate și clasificate iar raționamentului fapte bine înțelese. Nu e de mirare că științe ca: Meteorologia Anatomia etc. reduse aproape numai la observație, au rămas în urma științelor cari au la îndămină experiențele ca: Fizica, Chimia etc. Cele dintâi sunt contemplative, cele din urmă sunt active sau experimentale, sunt cuceritoare a naturii.

Să vedem care din aceste științe anume din Șt. na-

turale se predau, și cât se predau în cursul primar prin ajutorul experienței; căci prin experiențe putem să facem lecțiunile atrăgătoare; chiar micile preparative excită curiozitatea copilului; el e nerăbdător să vadă ce se va întâmpla. Cunoștințele predate în acest mod să vor întipări mult mai bine în memorie, căci sunt întovărășite de circumstanțe ce au lovit imaginația lor. Să le luăm pe rând:

Botanica, obiect frumos și atrăgător, trebuie să figureze în programul școlii primare. Flăcările prin parfumul său, strălucirea culorilor sale și armonia formelor sale captivază pe copii.

Fructul gustos îl ispitește și nu arare ori minile lor imprudente au cules mărtașă odată cu bobocii strălucitori ale cucutei care le măgulea vederea și gustul Teoretic trebuie să-și deslușim copilului folosul plantelor bune și pericolul ce ar produce cele rele. Apoi conducând copilul prin livezi, câmpii, prin micile experiențe ce ne sunt posibile să studiem împreună cu el natura, să-și arătăm deosebiri și asemănări înșelătoare ce i-ar putea în multe cazuri să-și cauzeze mărtașă.

Pe cât ne va fi posibil vom face un studiu mai minuțios prin descompunerea plantelor, vom face exper. asupra funcțiunilor ei etc.

(Va urma).

Lucreția Cclus.

Situția Societății corpului didactic din județul Neamț
„PROPAȘIREA“ la finele lunii Ianuarie 1901.

<u>Le i</u>	<u>B.</u>	
8.428	74	Capital compus din :
	<u>Le i</u>	<u>B.</u>
	3.804	— In recipisa casei de Depuneri.
	1.869	02 Cheltueli. și
	755	72 Numerar și efecte de portofoliu.
	<u>8.428</u>	<u>74</u> Total

Casier, C. PARTENI

Comptabil, M. Th. Pantazi.